

Toimittajalta.

Selaillessani »Theosophist»-lehden vanhoja vuosikertoja – niiltä vuosilta, jolloin H. P. Blavatsky vielä oli sen toimittajana – löysin vuoden 1885 maaliskuun numerossa seuraavan, ruhtinas L. Ouroussow'in (Urusoff) kirjoittaman pienen artikkelin nimeltä »Muutamia ajatuksia teosofiasta»:

»Teosofisen Seuran päätehtävänä on perustaa Yleinen Veljeys, s. o. aikaansaada ihmisten kesken pysyväinen rauha, jota ei mikään voi häiritä. Sentähden on erittäin tärkeätä osoittaa, mikä se häiritsee rauhaa ihmisten kesken ja mitkä syyt estävät ihmisiä olemasta veljiä.

»Teosofian tulisi mielestäni näyttää, mitkä pohjimmaiset syyt saattavat ihmisten kesken vallitsevan rauhan vaaranalaiseksi, sekä suosittaa keinoja niiden voittamiseksi.

»Ensimmäinen vaara on viha (suuttumus), joka herää ihmisen sydämessä hänen veljeään vastaan, kun hän taistelee saavuttaakseen maallisia etuja. Jokaisen tulee tukahuttaa viha, joka nousee sydämessä toista ihmistä vastaan, vaikkakin se näyttäisi oikeutetulta. Kukaan ei koskaan saisi pitää toista huonona ihmisenä tai henkipattona.

»Toinen on vihamielisyys miesten kesken naisten takia sekä kaikenlainen aistillisuus. Miesten ei tulisi heittäytyä irstaisuuteen eikä pitää naista ainoastaan nautinnon välikappaleena. Jokainen mies liittyköön eroittamattomasti yhteen ainoaan naiseen, ja he pitäkööt toisistaan kiinni läpi elämän.

»Kolmas on sitoutuminen valalla. Älköön kukaan sitoutuko noudattamaan toisen tai toisten ihmisten erikoistahtoa, vaan pelätköön joutua pakoitetuksi toimimaan vastoin yhteistä luonnon lakia, joka on sydämiimme kaiverrettu. Olkoon sanamme »niin» tai »ei».

»Neljäs on kosto eli mielestämme laillinen rangaistus, kun ihmiset tekevät väärin meitä vastaan, – joita vääryyksiä turhaan koetamme väkivallalla estää. Ei koskaan eikä missään tapauksessa pitäisi meidän maksaa paha pahalla eikä asettaa väkivaltaa väkivaltaa vastaan. Kärsi vääryyttä ja kuinka paljon tahansa huonoa kohtelua, sillä voitto pahan yli on mahdollinen ainoastaan lempeydelle, anteeksiannolle ja ehdottomalle kärsivällisyydelle. Pahan voittaminen on järkevän ihmisen ainoa elämän tarkoitus, sillä se todentaa hengen vallan aineen yli.

»Viides on kansallinen vihamielisyys ja maan jakaminen erikoisiin valtakuntiin. Älä pidä vieraana äläkä vihollisena ketään toista kansallisuutta olevaa ihmistä; älä koskaan käytä asetta elävää olentoa vastaan, sillä jokainen ihminen on heimolaisesi ja veljesi.

»Vakaumukseni on, että rauha ihmisten kesken ehdottomasti saavutettaisiin seuraamalla näitä viittä käskyä; ja että ainoastaan silloin käytännössä toteutuisi veljeys katsomatta rotuun, uskontunnustukseen tai väriin, mikä on Teosofisen Seuran päätehtävä.

»Sentähden uskon, että näitä viittä käskyä pitäisi vakavasti suosittaa paraimpina elämänohjeena jokaiselle jäsenelle siinä Seurassa, jota tunnetaan Yleisen Veljeyden seurana.»

Tästä lyhyestä ja ytimekkästä kirjoituksesta, jonka madame Blavatsky julkaisee ilman muistutuksia, käy selville, että ruhtinas Urusoff oli syvästi perehtynyt vuorisäärän viiteen käskyyn, jotka Leo Tolstoi kirjoissaan oli paljastanut ja tulkinnut. Madame Blavatsky, joka piti suurta maanmiestään ja aikalaistaan Tolstoita »miltei kaikkietävänä», ajatteli ja ymmärsi epäilemättä, että Jeesuksen käskyjen noudattaminen olisi ihmiskunnan pelastus. Samalla hän tiesi, että oli turha odottaa suurempaa siveellistä heräymystä ja nousua, ennenkuin länsimaalaiset kansat hylkäisivät kristillisten kirkkojen väärät opit ikuisista asioista ja omaksuisivat sen teosofisen elämänymmärryksen, joka puhui henkisestä kehityksestä jälleensyntymisen ja karman avulla ja jota hän, H. P. B., oli lähetetty julistamaan.

*

Olen vastaanottanut seuraavan kirjeen:

»Tuntuu itsestänikin arveluttavalta tämä edesottamiseni, mutta en malta olla kumminkaan sitä tekemättä. Olen seurannut teosofista liikettä noin viisitoista vuotta, muun muassa olin esitelmässäni Viitasaaren työväentalolla v. 1914, sekä Ruusu-Risti-seuran perustavassa kokouksessa Helsingissä v.

1920, sen alussa olleessa esitelmässänne. Sitten olen lueskellut suuren osan suomenkielellä ilmestyneestä teosofisesta kirjallisuudesta. Suuren joukon myöskin teidän tuotannostanne, sekä vanhempaa, että nykyistä. Teosofisen seuran jäsenenä olen ollut noin neljä vuotta. Kaikesta tästä huolimatta en ole päässyt perille, mikä johti teidät perustamaan Ruusu-Risti-seuranne. En jaksa uskoa, että tekonne olisi johtunut muutamasta lauseesta, mikä on lähtenyt Annie Besantin suusta. Taloudellinen puoli ei myöskään liene asiaan vaikuttanut. Olisin kiitollinen jos olisitte halukas ja muutoin tilaisuudessa selittämään edes muutamalla sanalla tätä asiaa siten, että minäkin sen ymmärtäisin. Ellette voisi tähän käyttää Ruusu-Risti-lehden palstoja, niin ettekö voisi kirjoittaa yksityisesti? Uskon olevani vilpittömässä mielessä tässä asiassa. Jään odottamaan vastaustanne.»

Kirjeen arvoisa kirjoittaja olisi ehkä paremmin selvillä asioista, jos hän olisi tarkkaan seurannut Ruusu-Risti-lehteämme kaikkina näinä vuosina. Mutta koska hänen kirjeensä on yleiskiintoinen, en vastaa siihen yksityisesti, vaan käytän lehtemme palstoja, jotta kaikki taas saisimme muistutella mieleemme, minkätähden Ruusu-Risti-seura perustettiin; sillä ihmiselle on sangen tärkeitä silloin tällöin tehdä tiliä itsensä kanssa.

Kirjeen kysymykseen, mikä johti minut perustamaan Ruusu-Risti-seuran, kiiruhdan siis heti alussa vastaamaan, että niinkuin ei yksi pääskynen kesää tee, niin ei yksi ihminen seuraakaan perusta; meitä oli heti Ruusu-Ristiä perustamassa 155 henkeä ja nyt – viisi vuotta myöhemmin – meitä on 550. Tekisipä mieleni lisätä, että omasta puolestani olin verrattain pieni tekijä seuran perustamisessa; en yhtä selvästi kuin ystäväni oitis älynnyt, miksi T. S:stä oli paras erota.

Ja miksi olikaan? kysyy kirjeenvaihtajani. Niin, siihen ei tietenkään vaikuttanut toinen tai toinen lause Mrs. Besantin suusta. Tietysti oli ikävä, ylen ikävä, että Teosofisen Seuran johto oli asettunut jyrkästi maailmansodan kannalle ja liittolaisvaltojen puolelle, tuomiten Saksan kansan mustien maagikkojen kätyriksi, – jolla teollaan T. S:n johto kielsi sen yleisen veljeyden, johon T. S. sanoi uskovansa; tietysti oli ikävä, että sama johto erikoisesti suosi Idän Tähtien liikettä ja sen pian tulevaa »maailmanopettajaa», vaikka H. P. Blavatsky nimenomaan oli sanonut, että eksoteerinen ennustus Maitreeja Buddhasta, jonka mukaan hänen piti tulla maailmaan viisi tuhatta vuotta Buddhan jälkeen (siis noin vuonna 4500 j. Kr.), esoteerisesti merkitsi, että hän ilmestyisi seitsemännenten alarodun aikana (elämme nykyään viidennessä), ja vaikka H. P. B. niinkään oli vakuuttanut, että seuraava hänen – H. P. B:n – kaltaisensa lähettiläs esiintyisi vasta vuonna 1975. Tämä kaikki oli ikävä, mutta eihän se sinään mitään merkinnyt. Teosofinen Seura oli, kuten H. P. Blavatskyn oli tapana sanoa, »omantunnon tasavalta», ja jokainen sen jäsen oli vapaa uskomaan mitä hän halusi, kunhan hän vain hyväksyi veljeyden. Sitä suurempi syy tietysti niillä oli jäädä seuraan, jotka arvelivat, että seuran johto ja useimmat jäsenet olivat rikkoneet veljeyttä ja suvaitsevaisuutta vastaan. Niin on esim. tehnyt Canadian T. S., joka yksimielisenä vanhan ylisihteerinsä kanssa on pitkin matkaa esim. Idän Tähtien asiassa ollut jyrkästi toisella kannalla kuin T. S:n johtohenkilöt. Ja jos minun ääneni olisi kuulunut ympäri Suomen T. S:n ja herättänyt vastakaikua sen jäsenissä, ei olisi tullut kysymykseenkään mikään T. S:sta eroaminen.

Mutta tässäpä oli pulman ydin. Vaikka olin v. 1920 ollut 25 vuotta T. S:n jäsenenä, vaikka olin pannut alulle teosofisen liikkeen Suomessa ja tehnyt teosofian tunnetuksi suomenkielellä, vaikka olin Suomen T. S:n »perustaja-ylisihteeriksi», ei vaikutusvaltani tietenkään ollut rajaton. Olihan sillä seikalla luonnolliset syynsä. En ollut esittänyt Suomen kansalle itseäni, vaan teosofisen liikkeen. »Minun oppini ei ollut minun, vaan sen, joka oli minut lähettänyt.» Olin toimittanut suomenkielelle suurten ulkomaalaisten teosofisten kirjailijain teoksia. Lähimmät ystäväni olivat välistä moittineet minua siitä, etten julkaissut omia käsikirjoituksiani, vaan useimmiten annoin etusijan suomennoksille. Mutta toisella tavalla en oman kantani mukaan olisi osannut menetellä. Siten olin tehnyt m. m. Annie Besantin ja C. W. Leadbeaterin tunnetuksi suomalaiselle yleisölle. Ihmekö siis, jos nämä loistavat teosofiset kirjailijat olivat voittaneet sijan suomalaistenkin teosofien sydämissä? Siihen olin minäkin tähdännyt, ja se oli iloni. Kun v. 1906 monet etivät teosofit, m. m. Annie Besant, persoonallisista syistä kävivät C. W. Leadbeaterin kimppuun, olin ollut ensimmäisiä häntä puolustamassa sekä hengessä että sanoilla. Ja kun Leadbeater v. 1908 pyydettiin takaisin T. S:aan, oli äänestys Suomen T.S:ssa

yksimielinen hänen puolestaan (yksi ääni vastaan). Jos siis nämä ulkomaalaiset olivat käyneet rakkaiksi ja arvovaltaisiksi suomalaisille teosofeille, oli tässä vain toteutunut oma toivomukseni.

Kun näin ollen myöhemmin kävi selville, että minun kantani esim. yllämainituissa kysymyksissä oli toinen kuin T. S:n suurten johtohenkilöiden, ja kun monet teosofit meillä ajattelivat samaan tapaan kuin minä, oli luonnollista, että Suomen T. S:aan muodostui kaksi leiriä: besantilainen hieman suurempi enemmistö ja allekirjoittanut ystävineen. Tämäkään seikka ei olisi aiheuttanut mitään eroa, koska T. S:ssa ei sääntöjen mukaan kysytä kenenkään mielipiteitä uskon asioissa, jos meikäläiselle leirille olisi suotu yhtä arvokas asema Suomen T. S:ssa kuin toinen puoli vaati itselleen. Alussa näyttikin kaikki toivorikkaalta. Mrs. Besantkin T. S:n presidenttinä oli hyväksynyt meidän ehdottamaamme jakoa kahteen autonomiseen osastoon, jotka molemmat omalla tavallaan mutta yhtä suurella auktoriteetilla edustaisivat Teosofista Seuraa. Mutta suomalaiset veljemme eivät tähän suostuneet. He olivat kuten sanottu pienessä enemmistössä ja tahtoivat yksin edustaa Teosofista Seuraa: »emme halua jakautua osastoihin, olemme vain Suomen Teosofisena Seurana kuten tähänkin saakka.» Mitä tehdä? Jos olisimme jääneet, olisi meidän ollut pakko yhtämittaa omassa leirissä, Suomen T. S:ssa, painostaa poikkeavia näkökantojamme ja siten herättää sisäistä riitaisuutta. Eripuraisuuksiin olimme mekin jo kyllästyneet – niitä oli ollut riittävästi vuodesta 1916 lähtien, – muuta emme kaivanneet kuin työnrauhaa. Sitä vaati mielestämme teosofisen asian oma arvo. Kun ei tätä vapautta ja rauhaa suotu meille Suomen T. S:ssa, erosimme ja päätimme sitä toteuttaa omassa piirissämme.

Kirjeenvaihtajani ajattelee tässä ehkä, että esitän asiat puolueellisesti omalta kannaltani, nähden oman ja ystäväni menettelyn kirkkaana ja kauniina ja huomaten vikoja ainoastaan vastapuolueen toimenpiteissä. Siihen en voi muuta vastata kuin että olen tuonut tosiseikat esille, vieläpä vallan ylimalkaisesti, menemättä yksityiskohtiin. Mitään katkeruutta Teosofista Seuraa kohtaan ei ole Ruusu-Ristissä. Olemme viime kuluneena viitenä vuotena koettaneet kasvattaa itseämme mahdollisimman tietoisiksi teosofisen liikkeen todellisesta, alkuperäisestä tarkoituksesta, ja olemme jonkun verran ihmetellen katselleet Teosofisen Seuran suunnatonta kasvua pois päin alkuperäisistä teosofisista ihanteista, mutta samalla olemme, vahvasti uskoen totuuden ja hyvän lopulliseen voittoon, rauhallisesti odottaneet ja yhä odotamme sitä aikaa, jolloin Teosofinen Seura palaa takaisin suuren synnyttäjänsä, H. P. Blavatskyn, ja hänen suurten Opettajainsa, Mestarein luo. Tämä ei suinkaan merkitse, että T. S:n tulisi kieltää ainoatakaan etevää johtajaansa ja opettajaansa, – päinvastoin. Mrs. Besantin suuremmoista johtajakykyä ja Mr. Leadbeaterin astraalisten tutkimusten sanomatonta kiintoisuutta ei kukaan totuudenetsijä kiellä. Kunnia sille, kelle kunnia tulee. Mutta Teosofisen Seuran peruskiven on laskenut madame Blavatsky, – ja muuta perustusta ei ole Teosofisella Seuralla. Madame Blavatsky oli Mestarein välitön asiamies – *our direct agent*, kuten Mestari itse sanoi kirjeessä Olcott'ille, – ja hän sentähden välittömästi tiesi, mikä T. S:n tehtävä ja tarkoitus oli, hän paraiten kykeni sitä määrittelemään.

*

Yhtäkaikki T. S:n nykyinen johto tajuaa aikamme kaipuun suosiessaan Idän Tähtien liikettä. Siitä on todistuksena seuraavakin kirje, joka minulle on saapunut:

»Ymmärrän niin äärettömän hyvästi tuon Kristusodotuksen, sillä totisesti aikamme kaipaa aineen henkevoittajää. Meidän jokapäiväinen elämämme, »sivistyksemme», kouluutuksemme on materialismin pölyyn punoutunut. Eikö Teosofinen Seura sittenkin enemmän odota olojen käytännöllistä uudistajaa maailmanopettajassaan? Sen vivahduksen on heidän kirjoituksistaan huomaavinaan.

»Missä on kultainen keskitie hengen ja aineen välillä, sitä joutuu niin useasti aprikoimaan. Kristus Jeesus tuli maailmaan valoa tuomaan. Hän oli täydellisesti välineetön. Hän ei tarvinnut kirkkoja, kouluja, lastenkoteja ja sairaaloita oppinsa elävöittäjäksi.

»Hän vain eli ja puhui Hengessä. Hänen vaikutuksensa ihmiskuntaan ilman välineitä oli valtava. Mutta kaikki emme ole Kristuksia Jeesus natsarealaisen tavalla, emme edes hänen opetuslapsiensa tavalla. Me joudumme jokapäiväisessä elämässämme mitä likeisimpään kosketukseen aineen kanssa. Jälleensyntymistä varten tarvitaan ruumiillinen syntymä, ja se aiheuttaa tämän näkyväisen maailman merkilliset ihmisaivojen luomat järjestelyt. Pienen ihmisolennon esiintyminen aikaansaa paljon liikettä sen syntymähetkestä kuolemaan saakka. Mitenkä tämä liike on yhdenmukaisesti Suuren Liikkeen kanssa soinnutettava jokapäiväisimmissäkin elämänilmiöissä? Kas siinä kysymys, joka ei helppo ole ratkaista. Eikö vain suuri maailmanopettaja tähän kykene ratkaisua antamaan? Ja pysyykö hän Hengessä, ruvetessaan ainetta säännöstelemään?

»Vaikenen ja mietin, missä on kultainen keskitie hengen ja aineen välillä.»

Ajassamme on epäilemättä Messias-odotusta. Mutta mikä on Messias-odotus? Se on sitä, mitä se aina on ollut, – ja edellä oleva kirje on sen selvästi ilmituonut. Messias-odotus on maallisen kuninkaan odotusta, yhdentekevä, millä nimellä odotettua nimitetään. Kuten juutalaiset muinoin, niin ihmiset nykyäänkin odottavat voimakasta olojen järjestäjää, miestä, joka osaisi nerokkaan yksinkertaisella tavalla ratkaista yhteiskunnalliset ja valtiolliset pulmat, elämän jokapäiväiset, käytännölliset kysymykset. Elämme kaikki enemmän tai vähemmän raskautettuina – ja paras meissä vaatisi, että elämä maan päällä olisi kaunista, sopusointuista, veljellistä. Missä on se sankari, kysymme tuskastuneina ja toivottomina, joka osaisi järjestää meidän kulttuurielämämme onnelliselle kannalle? Niin, tosiaankin: missä?

Ja kun nyt vastaan tähän kysymykseen, niinkuin sydämeni ja paras tietoni siihen vastaa, täytyy minun taas repiä maahan tuulentuvat ja hajoittaa harhakuvat.

Se Messias, se kuningas, se järjestäjä on jo tullut. Hän on mystillinen Kristus meidän hengessämme, ja Hänen länsäoloaan ovat Jeesus ja Buddha ja kaikki viisaat aina julistaneet. Mutta maailmalta hän yhä pysyy salassa, sillä me ihmiset emme ota Häntä päivätajunnassamme vastaan. Me olisimme niin mielellämme lasten kannalla. Soisimme, että toiset järjestäisivät meidän olojamme puolestamme, että toiset tekisivät meidät onnellisiksi. Pelkäämme omaa työtä – emme työtä ulkonaisessa maailmassa, sillä siinä olemme valmiit työskentelemään vaikka tulella ja miekalla, – mutta pelkäämme hiljaista työtä omassa itsessämme. Hauskaa ja kunniakasta on voittaa maailma, – mutta voittaa itsensä! Ja sentähden huudamme apua, ikävoimme järjestävää kättä, kun olot maan päällä ovat tavallista sotkuisemmiksi käyneet. Mutta joka kerta, kun järjestäjä on tullut, olemme hänet kieltäneet.

Miksi? Sentähden että järjestäjä ei ole sitä, mitä toivomme. Hän ei ole mahtava. Hän ei ole ulkonainen johtaja. Hän ei ole kuningas, jota sotajoukot tottelevat. Hän on totuuden sanansaattaja. Hänen valtakuntansa ei ole tästä maailmasta. Hän on muualta tullut. Hän on taivasten valtakunnan lähetti. Hän ei osaa muuta kuin opettaa ja neuvoa meille, miten meidän olisi elettävä maan päällä, että todella tulisimme onnellisiksi ja autuaiksi. Mutta jos emme kuuntele hänen sanojansa, ei hänellä ole mitään valtaa. Hän ei ole noita eikä väkivallantekijä.

Ken on itse asiassa selvemmin kuin Jeesus Kristus neuvonut meille elämän tien? Ken selvemmät ohjeet antanut? Ken yksinkertaisemmin ratkaissut yhteiselämän pulman? Ruhtinas Urusoffin pieni kirjoitus on yhtenä todistuksena siitä.

Ja ken on meidän ajallamme selvemmin kuin H. P. Blavatsky viitannut kaikkien uskontojen alkuperäisiin pyhiin oppeihin? Ken on voimakkaammin kuin hän kehottanut meitä tutkimaan Jeesuksen omaa oppia, joka on puhdasta teosofiaa? Hän H. P. B., oli meidän aikamme »järjestäjä». Maailma ei ottanut häntä vastaan. Mutta hänen uskollisensa, jotka ovat hänen sanomansa ymmärtäneet, he tietävät, että hänkään ei osannut muuta kuin vedota siihen Kristukseen, siihen kosmilliseen tajuntaan, siihen vapahtajaan ja siihen jumalaan, joka on meissä itsessämme. Sille on herruus annettava. Se on kuninkaaksi tunnustettava. Se on Messiaana tervehdittävä.

Ja se sanoo meille samalla tavalla kuin Buddha muinoin: luovu itse kaikesta pahasta, puhdista sydämesi ja pyri kaikkeen hyvään, – ja niinkuin Jeesus Kristus: rakastakaa toisianne, niinkuin minä

olen teitä rakastanut, s. o. älkää vihastuko toisillenne, älkää olko epäpuhtaita, älkää vannoko, älkää kostako, älkää käykö sotaa.

(Ruusu-Risti 1926 Maaliskuu N:o 3, s. 65-74)